

Edward Ozorowski

"Christologie : systematisch und exegetisch : Arbeitsgrundligen für eine interdisziplinäre Vorlesung", Karl Rahner, Freiburg im Br. 1972 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 12/2, 262-264

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wspólnot, o czym z pasją pisali A. Böhm (s. 41—68), W. Dantine (s. 137—153) i W. Dirks (s. 203—223).

Obok cennych treści teologicznych o przyszłości w ogóle, zawiera książka wiele wartościowych spostrzeżeń na temat przyszłości teologii. Tak np. nie sposób pominąć milczeniem wołania J. Cardonna o służebność zbawczą teologii, o zaangażowanie jej w codzienne życie. Teologia jako czysta dysputa o Bogu — pisze — jest martwa (s. 29), przyszłość teologii tkwi w praktycznym zastosowaniu, w akcentowaniu Mesjasza, Chrystusa, ku któremu przychodzimy jako ludzie (s. 39). Godne uwagi są także wywody K. Lüthiego o mowie czasu i konieczności słyszenia jej w badaniach teologicznych, co jest potrzebne nie tylko do tkwienia teologii w codziennym życiu, lecz również do jej rozwoju. Stąd śmiały postulat autora, ażeby teologia stała się kairologią, bo dopiero wtedy będzie mostem między teraźniejszością a zawartym w historii przymierzem (s. 83). Podobne zadania widzi przed teologią M. Schmaus (s. 71), M. Schoof (s. 118—132) i J. Blank (s. 155—177). Ten ostatni ukazuje nadto szerokie możliwości wykorzystania Biblii w tym procesie.

Na koniec nasuwa się pytanie, do kogo została skierowana omawiana tu książka. Z intencji redaktorów wynika, że nie zamierzano ograniczyć się do jednego rodzaju czytelników. W planie miało to być dzieło wszechstronne zarówno w problematyce, jak w opracowaniu i adresatach. Praktyka okazała się nieco uboższa, ale zasadniczo utrzymała się w wytkniętych ramach. Nie wszystkie omówiono zagadnienia, lecz te których dotknięto stanowią pokaźny depozyt, nie wszyscy specjaliści zabrali głos, lecz ci którzy się wypowiedzieli uczynili to ze znanstwem, nie jednakowym walorem odznaczają się poszczególne opracowania, lecz żadnemu z nich nie brakuje metodycznej poprawności. Stąd sięgać do tej książki mogą zarówno teologowie, jak i inni inteligentni czytelnicy.

Edward Ozorowski

Karl Rahner, Wilhelm Thüsing, *Christologie — systematisch und exegetisch. Arbeitsgrundlagen für eine interdisziplinäre Vorlesung*, Freiburg im Br. 1972, Herder, ss. 315.

O układzie materiału w dziełach zbiorowych decyduje najczęściej albo meritum sprawy, gdy np. chodzi o rozwiązanie jednego problemu przez wielu specjalistów, albo cel formalny, np. jubileusz osób lub instytucji, kiedy to idzie głównie o uczczenie danego wydarzenia przez odpowiednią publikację. W pierwszym wypadku mamy zwykle do czynienia ze zgrupowanym wokół jednego zagadnienia zbiorem rozpraw, których tematyczna spójność jest uzależniona od stopnia porozumienia się autorów między sobą, w drugim z zestawem rozpraw lub artykułów dotyczących najczęściej danego wydarzenia lub nawet wcale merytorycznie z nim nie związanych. K. Rahner, emerytowany profesor teologii w Monachium, i W. Thüsing, profesor egzegezy Nowego Testamentu w Münster, obrali formę

inną: traktat chrystologiczny przedstawili w międzydyscyplinarnym dialogu dogmatyka i biblisty. Skutkiem zastosowania tego rodzaju metody dzieło *Christologie — systematisch und exegetisch* osiągnęło dużą wewnętrzną spójność oraz niezwykłą głębię.

Książka posiada układ dwuczęściowy i na pierwszy rzut oka niczym nie zdradza swojej niezwykłości. Najpierw bowiem dochodzi do głosu ujęty w tezę wykład nauki dogmatycznej o Chrystusie, po nim zaś następuje objaśnienie tych samych prawd przez egzegetę Nowego Testamentu. Oryginalność ujęcia ukazuje się dopiero po przeczytaniu całości. Wychodzi ona szczególnie na jaw w części drugiej, egzegetycznej, która jest po mistrzowsku prowadzoną dyskusją egzegety z teologiem systematykiem.

Część pierwsza dzieła zawiera naukę dogmatyczną o Chrystusie ujętą w 35 mniej lub bardziej szerokich tez, zgrupowanych w 5 odrębnych rozdziałach (I — *Ku fenomenologii naszego stosunku do Jezusa Chrystusa*; II — *Chrystologia transcendentálna*; III — *Ku teologicznie rozumianej historii życia i śmierci Jezusa*; IV — *Teologia śmierci i zmartwychwstania Jezusa*; V — *Zawartość, trwałość, granice klasycznej chrystologii i soteriologii oraz nowe ortodoksyjne możliwości soteriologicznej chrystologii*). Termin „teza” posiada w tym wypadku znaczenie szerokie, gdyż obok zwężonych form, rzeczywiście tam, spotykamy tam twierdzenia rozciągające się na kilka stron. Sporządzony w ten sposób zestaw tez stanowi kwintesencję nauki teologicznej o Chrystusie. Nie są to już dociekania poszukującego naukowca ani apologia głoszonej przez Kościół doktryny, lecz teologiczny wykład prawd wiary Kościoła katolickiego o Jezusie Chrystusie. Przy tym K. Rahner pozostawił na boku apologetyczne kwestie z chrystologii, a główny akcent położył na fenomenologiczno-egzystencjalny wymiar nauki o Chrystusie.

Zwięzłość, precyzję i trafność ujęcia udało się K. Rahnerowi osiągnąć dzięki dużej erudycji oraz wielokrotnemu już zabieraniu głosu w tej materii. Sam zresztą w przedmowie zaznaczył, iż przedstawione tezy opierają się na rozprawach i artykułach, które wcześniej publikował w *Lexikon für Theologie und Kirche*, *Sacramentum Mundi*, *Schriften zur Theologie* oraz w wielu czasopismach. Dzięki szerokiej konfrontacji oraz odpowiedniemu dystansowi czasowemu sformułowane ponownie tezy urastają do rangi wykładnika nauki katolickiej oraz z powodzeniem mogą służyć za fundament do szczegółowych rozważań.

Tymi ostatnimi zajął się właśnie W. Thüsing w drugiej partii dzieła *Christologie — systematisch und exegetisch*. Skoncentrował się on głównie na krytycznej analizie Rahnerowskich twierdzeń. Stąd — rzecz zrozumiała — część ta w swojej większości jest przedłużeniem, rozwinięciem i pogłębieniem tego, co K. Rahner ujął w zwięzłe i autorytatywne formuły. Wszakże studium W. Thüsinga nie jest uzasadnianiem twierdzeń Rahnera ani też umieszczaniem ich w odpowiednim kontekście, jest ono raczej samodzielnym przebadaniem z pozycji egzegety zarysowanych już tematów. Oczywiście większość sformułowanych przez Rahnera tez znalazła w pracy Thüsinga aprobatę, niektóre jednak spotkały się z oceną krytyczną. I tu przede wszystkim wychodzi na jaw oryginalność koncepcji dzieła, którego części nie tylko zbiegają się we wspólnym temacie, ale wzajemnie się prze-

nikają i uzupełniają, tworząc jedną zróżnicowaną całość. W efekcie czytelnik otrzymał gotowy traktat chrystologiczny i to taki, w którym jest miejsce na dalsze poszukiwania.

Obok analizy krytycznej twierdzeń K. Rahnera dotknął W. Thüsing wielu innych tematów współczesnej teologii. Między innymi zabrał głos w sprawie współpracy dogmatyków i egzegetów w badaniach teologicznych i znaczenia Biblii w tym procesie (s. 82—97), następnie omówił rolę chrystologii dla całej teologii (s. 133—233) oraz krytyczną funkcję Nowego Testamentu w stosunku do chrystologii klasycznej (s. 243—273), wreszcie zajął się szczegółowymi problemami związku chrystologii z eklezjologią (s. 279—291) oraz znaczenia wypowiedzi Nowego Testamentu i Urzędu Nauczycielskiego Kościoła dla współczesnej teologii i przepowiadania (s. 299—303). Wymienione zagadnienia, jakkolwiek nie są nowe, to jednak w opracowaniu W. Thüsinga nabrały nowego kolorytu i świeżości.

Książka *Christologie — systematisch und exegetisch* ukazała się w serii *Questiones disputatae* (t. 55), co by wskazywało, iż została przeznaczona przez autorów nie na podręcznik seminaryjny, lecz raczej jako próba nowego ujęcia tradycyjnego traktatu. Z drugiej jednak strony nie należy przez to rozumieć, iż nauka w niej zawarta jest mało znacząca, bo dyskusyjna. Powaga autorów oraz solidność opracowania sprawiają, że przedstawione dzieło mimo dyskusyjnego charakteru posiada bardzo wysoką rangę i może być z powodzeniem wykorzystane nie tylko w osobistych studiach, lecz również w seminaryjno-akademickich wykładach. Temu ostatniemu celowi służy zapewne dołączony wykaz najważniejszej literatury przedmiotu, skorowidz tekstów biblijnych oraz dwa indeksy rzeczowe.

Edward Ozorowski

Zum Problem Unfehlbarkeit. Antworten auf die Anfrage von Hans Küng, Freiburg im Br. 1972, Herder, ss. 376.

Wprawdzie minęło już zaszokowanie, w które wprawił katolików Hans Küng swoją książką *Unfehlbar? Eine Anfrage* (Einsiedeln 1970), ale nie przestał być aktualny postawiony w niej problem. Ogłoszony bowiem na Soborze Watykańskim I dogmat o nieomyślności papieża należy do tych prawd wiary, które domagają się ciągłego pogłębiania przez analizę przekazów Objawienia i konfrontację ze współczesnym życiem. Wystąpienie Künga okazało się przysłowiowym włożeniem kija w mrowisko, gdyż zareagowali na nie zarówno protestanci jak i katolicy (biskupi oraz teologowie). Pierwsi przyjęli książkę *Unfehlbar?* z entuzjazmem, drudzy uznali ją za zamach na *Credo* katolickiego Kościoła. Posypały się przeto wywiady, oświadczenia oraz krytyczne opracowania wysuniętych zagadnień. Powstała z tego bardzo obfita literatura (częściowe jej zestawienie znaleźć można w omawianym tu dziele na s. 340 n). Zaraz po opublikowaniu książki Künga wystąpiły z oświadczeniami konferencje episkopatów niemieckiego, francuskiego i włoskiego (teksty tych oświadczeń przytoczono w całości na s. 373—376), do nich dołączyły się następnie inne episkopaty, a w lipcu